"ARSLAN I SIN" TRGOVINA TKANINA

I.

Odbijalo je sedam sati. Orhan se trgnuo iza sna i poče da zapaža oko sebe predmete i stvari. Stara carigradska ura koju je njegov otac donio sa sobom kad se vraćao iz Meke, sa prvoga hodočašća, prestade da odbija i nastavi nesmetano dalje svoje svečano odmjereno kucanje. On primjeti istom sada da je brojio njezine udarce i postade još trjezniji od te nejasne, podsvjesne spoznaje.

Soba u kojoj je stanovao bješe treća u čardaku. Ukrašena mnogobrojnim prozorima, zasićena svjetlom i prijatnim istočnim namještajem, koji se miješao sa zapadnjačkim predmetima.

Zavjese, obješene na mesingaste šipke sa krupnim jabučicama na vrhovima, iz teškoga baršuna, zagasita sjaja, rasporene na sredini i okićene po rubovima zlatnim i srebrnim resicama, otkrivale su pravilne trokute prozirna i blještava stakla.

Jastuci na visokim divanima od skupocjene čohe, vezeni po sredini zlatnim ornamentima i zastrti kao pređa tankim zastiračima, udobno se naslanjali na bijele i prečiste zidove. Kroz prozirne čipke sećija prodirala je jaka boja grimiza, lagahno podrhtavala, kao da se puši svježa, prolivena krv.

Na podu je ležao široko razastrt smirna–sag, mehak kao krzno i dubok kao gusta, rosom natopljena trava. U sredini, na bujnom zelenom polju, zasutom velikim raskloplјenim cvjetovima i ob-

rubljenom sa četiri strane širokim okvirima koji se prelijevali u bezbrojne šare, sretale se sa svih strana svijetle prizme s poluotvorenih stakala; u središtu se doticale oštrim vrhovima i stvarale resku, odsječenu igru svjetla i prigušenih sjena.

Masivni dvokrilni ormar u dnu sobe, tik do kupaone, prevučen zagasito zlatnom politurom, načičkan rezovima i drvenim kuglicama, jednostavan okrugao stol sa visokim stolicama i prostrani krevet od blistava mesinga, u kome se udobno ispravio mladić u trećem deceniju, odavali su više buntovan i prkosan stav prema svojoj suprotnici nego nedostatak ukusa i sklada.

Na stolici do kreveta ležalo je složeno odijelo. Preko naslonjača obješene hlače doticale se poda objema nogavicama i činilo se tako kao da će prohodati.

On pogleda te stvari okom što razmišlja, nagnu se preko kreveta kao da će pasti, izvadi ispod njega krznene, ružičastim kitama urešene papuče i držeći ljevicom pritisnuto mjesto na slabinama, nazu desnicom papuče i uspravi se na ćilimu. Stajao je koji čas kao da doziva u pamet svoj stalni red po kome je udešen njegov svakidašnji život, a onda, vukući nemarno po mehkom sagu opuštene papuče, zaputi se u banju. Banja je bila jednostavna. Niz betoniranu kosinu cijedila se voda kroz gvozdenu cijev kroz koju se vidio komadić bijela neba i krpica zemlje. Osim vodovodnog pipka i tuša na stropu nije bilo ništa drugo u njoj. Bila je udešena za vrlo čestu upotrebu za svakidanje oblijevanje čitavog tijela i petputdnevno pranje za molitvu.

Osvježen vodom i okrijepljen zdravim snom Orhan je pjevušio tiho, ispod glasa, turobnu sevda-

linku koja je tužnom melodijom ulijevala u njeg ugodu i zanos više nego sjetu. Sumornost arije i duboko ocrtavanje tragike u riječima stvarali su u njemu čistoću užitka, prekaljena sladunjavim bolom i beskonačnom čežnjom.

Obukao se polagahno i pazeći na ukus, začešljao kosu glatko na zatiljku pogledavši se u svijetloj ploči zlatom uokvirena ogledala, a onda se zaputio hitrim koracima u donje odaje. Silazeći stubama, koje se rastezale pred njim, kao razvučene harmonike, i vodile kroz hajat u bašču, on još jedanput popravi bijelu, uštirkanu jaku, na rukama manžete, na tjemenu pramenak kose i kad opipom postignu zadovoljstvo, skrenu puteljkom prema glavnim vratima. Na vratima zastade. Izvadi iz džepa zlatan sat, ustanovi da još ima vremena i vrati se okolo kuće na mala vrata da posjeti majku.

U prostranoj lijepo ali jednostavno uređenoj sobi, u uglu široka pročelja, na usko svilenu šiltetu, sjedila je starica šezdesetih godina, uznosita držanja i smirena pogleda. Na lijevoj joj strani stajao prozor. Pred njom su bila otvorena vrata. Tako je u isti čas mogla nadgledati avliju i slušati šta se zbiva u kući. I osigurana tako sjedila je na svom povišenom mjestu kao kakva vladarica, i rijetko ga ostavljala. Činilo joj se, kad bi ga ostavila, da bi u taj isti čas napustila i svu svoju vlast u toj moćnoj i bogatoj kući. Ostajala je tu po čitave dane i tako se saživjela s tim malim prostorom da se njezino gojazno bljedoliko i mehkoputno tijelo slijevalo s mehkotom jastuka u neku zajedničku masu u kojoj se nije znalo da li ona tone u njih ili se oni upijaju u nju.

Orhan priđe majci i dotaknuvši se lijevim kutom usnica njezinih bijelih i mehkih obraza, poljubi je dvaput toplom, dostojanstvenom nježnošću uro-đena gospodstva i profinjena odgoja. Majka se nasmiješi na njega osmijehom punim blaženstva, kao da u njemu vidi ostvarene snove, svoje nade i svoj teški materinski trud, u punom sjaju jedne čedne mladosti, jednog neiskazano mila, umna i uljuđena života, kome je ona bila izvor i kome je ona zaokružila svijet. Pomaknu se na svom mjestu podigavši široke skutove dimija koje su u gustim naborima padale oko nje i skrivale joj ozbiljno i strogo i najnedužnije oblike staračkoga tijela i sjede opet u te nabore, kao paun u svoj blještav, širok i raskošno razasuti rep. Njezino se otvoreno i visoko čelo zali vedrinom, a duboke i pametne oči postadoše svjetlije i veće, dok joj na energičnim usnicama zadrhtaše profinjeni osmijesi. U tom ča-su nije više izgledala kao brižna majka nego kao sijeda, još uvijek topla i prijatna ženka.

Orhan sjede do nje, prebaci nogu preko noge, zaplete ruke na ukrštenim koljenima i zauze slobo-dan, ali čedan i pristojan stav. Govorili su malo, gotovo nikako. U njihovoj kući, u njihovom životu teklo je sve po tačnom i običajima utvrđenom redu, iskazivala se medusobna poštovanja, svakome se davalo njegovo određeno mjesto koje je on ispu-njao do najmanje sitnice pun svijesti i prava u svom djelokrugu i sve se to vršilo u punome pouzdanju, kako u se, tako i u druge ukućane. Tu nije trebalo riječi, suvišnih razgovora. Tu je bilo ravnopravno svačije mišljenje i svačija je riječ u njegovom djelokrugu vrijedila ko zakon.

Dani su u toj kući prolazili mirno u bezgraničnoj odanosti obiteljskoj cjelini i stvarali velike trenutke zajednički podijeljene sreće. Kad se posjet svršio, majka je ispratila sina do na kućna vrata i tu ga zaustavila, tek tako, samo na čas da ga se samo dotakne, da ga pogladi po čelu ili da mu popravi zalutali pram u kosi, nabor na odijelu, da mu otrese prašku sa rukava, zakopča koje dugme, koje bi inače moglo i raskopčano ostati ili da mu iskaže kakvu drugu malu nježnost, izraz svoga beskrajnoga zadovoljstva i duboka materinskog ponosa.

I dok se on gubio kroz nasade cvijeća, gustih ružinih grmova, između lala i zumbula, kraj sabalja perunike, ona je još gledala za njim i činilo joj se tako kao da ono tamo cvjetnjakom i baščom prolazi njezin duh, njezin cijeli život i njezina budućnost.

II.

Orhan je izašao iz kapije i skrenuo nadesno u čaršiju. Grad kojim je prolazio bio je star nekoliko stoljeća i raspadao se u cijeloj jednoj polovici, dok je svojom drugom polom prelazio u neki novi, strani, nepoznati lik. Taj drugi lik bio je grad koji nastaje i u njemu se razvijao nov savremen život. On je radio u toj drugoj polovici, na domaku zelene rijeke što se gubila pod mostovima i naglim padovima niz kosine žurila u daljine, a stanovao ondje gdje je jedino još njegova kuća prkosila vremenu i staračkom raspadanju. Ta kuća, ograđena čvrstim zidom, podignuta na visoki čardak, jaka kao tvrđava, izgledala je kao jedina još kula u koju se zatvorio izmrcvaren život da dade svoj posljednji

otpor navalama nečistih vremena, udarcima divljeg i bezobzirna duha i poplavi krajnjeg bezdušnog cinizma. Prolazio je cestom, zakopanom u prašinu kraj porušenih zgrada čije su daske na strmim i čađavim krovovima visile kao stare krpe ispod streha i zabata, tik do bijelih okrečenih zidova, sa bezbrojnim prozorima, prigušenim zavjesama i kockastim rešetkama, kroz jedan svijet koji je u jezivoj šutnji i bezglasnom šaputanju odavao svoj ponosni prezir neumolnoj sadašnjici i umirao u tihoj i smirenoj veličini bez jauka i bez hropca.

Tvrde zidine, koje su nekada branile slavu toga grada, te zidine su klonule, popustile i stropoštale se u divlji pjenušavi vir neukrotive i proždrljive rijeke. Sablasni ostaci napola presječenih kula, izglodanih puškarnica, razvaljenih temelja i pustih gradskih vrata, čije strane vise ko skršena orlujska krila i svjedoče da se nekad ovdje bio žestok boj i da su na razbojištu ostali oni koji su voljeli smrt više nego strani i nepoznati život.

Orhan prođe kroz tu turobnu i bolno ćutljivu pustoš, zaokrenu lijevo i upadne u živahne i prostrane ulice u kojima se kretao, susretao i mimoilazio mravinjak ljudi, žena i djece. On sada poče koračati žurnije i zaokrenuvši još jedanput stade pred velikom modernom zgradom, zatvorenom u ogromna stakla, sa izlozima punim skupocjenih tkanina, svakovrsnih čipaka, engleskih štofova i prekrasnih lutaka obučenih u platna i svilene haljine.

Izlozi su bili skladno uređeni bez nametljivih i izazovnih ispada, ozbiljno, solidno, kao što je to običaj kod svih dobrih trgovačkih kuća. Nad izlozima je stajala duga mramorna ploča, sa natpisom

zlatnih slova koja su označavala ime firme i njezinih vlasnika: "Arslan i sin veletrgovina tkanina". On stručnjačkim okom pređe preko cijele prednje strane, razmotri sve izloge i kad u njima ne nađe ništa što bi mu povrijedilo pogled, zaputi se brzim koracima po niskim stepenicama i uđe u radnju.

Unutra je bilo sve u žurbi. U mudroj podjeli rada, koja je omogućivala kretanje ljudi i izmjenu stvari u strogo odmjerenom ritmu kome su i nehotice podlijegali svi, i oni što dolaze izvana, kao i oni što služe unutra, razvijao se poslovni život punom snagom i savršenom mjerom.

Za blagajnom je sjedio starac sedamdesetih godina, jak, sačuvan dajući i primajući novce mirnim, gotovo teškim pokretima u čijoj se sporosti naslućivala zasebna snaga duha sa izrađenom željeznom voljom. On se nije žurio, nije zaostajao, spor i dostiživ, radio je odmjereno i sigurno i unosio u svoju okolicu neku staloženost, osjećaj sigurnosti i smirenu uvjerljivost. Ljudi koji su naglo pristupali k njemu sa željom da što brže svrše posao odlazili su od njega nekuda sređeniji i skladniji, kako u riječima tako i u pokretima. Ta njegova unutarnja snaga pokretala je čitavim radom, davala mu tačan i savršen takt i u njoj je ležala sva tajna njegova uspjeha, privrženost posluge, ujednačenost rada i zadovoljstvo kupaca.

Ipak je njegova pojava u toj savremenoj i potpuno modernoj radnji, u tome sklopu duha i praktičnosti, izazivala neki čudan nesklad, neku nejasnu opreku koja je iziskivala dosta vremena i češćega susretanja, da se na nju privikneš i s njom da se izmiriš. On, starac, sa gustom progrušanom bradom, u domaćem narodnom odijelu, sa crnim

kratkim turom, sa zlatom izvezenim sarukom na glavi, i sa kratkim, lisičijim krznom postavljenim ćurkom, opasan pojasom iz Tripolisa, u lagahnim cipelama na koje su bile nazute galoše, doimao se neobično i domaćeg svijeta, a nekmoli stranca. Gledajući tu radnju izvana, čovjek bi očekivao, da će u njoj sresti šefa, uslužna i gipka, bezprijekorno obučena po najnovijem kroju, čija te se poslovna uglađenost do neprijatnosti doimlje, a sad eto pred tobom se ispravila suha, jaka pojava, neobična unutarnjeg sklada i neke svoje naročite nadmoći koja ničim ne vrijeđa a ipak je tu.

Čim Orhan stupi u radnju njihove se oči sukobiše, ruke im se istovremeno dotaknuše čela, kao na pozdrav, i sin sjede na očevo mjesto, a otac se izgubi u radnji. Posao se nastavi sigurnim tempom i odmjerenim ritmom.

U radnji je bilo nekoliko glavnih kupaca. Tamo iza stupova u tamnijem dijelu radnje, među topovima štofova i raznovrsnih tkanina nad kojim su visjela o stup obješena odijela, zimski kaputi, kabanice i radničko rublje, kupovao je neki stari zanačija sinu odijelo. Oblačio je on njega u svemoguće dječije kapute, oblačio ga i svlačio i nikako nije mogao da mu nađe nešto s čime bi bio i on zadovoljan. Pred njim je stajao pomoćnik, ozbiljan i krut, razastirao bez prestanka odijela i kružio očima po čitavoj radnji kao da ište od nekoga pomoć. Ali zanačija ne popušta. Traži već i deseto odijelo a nijedno ne kupuje. U njegovoj zgrbljenoj pojavi, sa oblim, u luk savinutim leđima, u njegovim hrapavim, čvorugavim rukama, što sa strašću primaju i sa oklijevanjem vraćaju ponuđenu robu, u njegovoj neodlučnosti, u sapetoj mu volji

očitovala se sva težina krvavo zaslužene pare koju eto mora da iz ruku ispusti.

Na lijevoj strani, odmah uz malu u stakla ograđenu kancelariju, birala je neka dama svile za oprave. Ona se ogrtala u duge raznobojne šlepove stupajući gore dolje sa koketnim smiješkom i cupkavim koracima, kao paunica, i tresući svojom kratkom, bujno razasutom kosom zabavljala mlada, zalizana i neobično uslužna pomoćnika. On je, zauzdan poslovnom stegom, izricao pritajene i dvosmislene izraze poluposlovna, a poluprivnatna značaja: "Samo vi možete nositi ovakve boje! Samo vaša privlačivost može porasti u takovoj opravi! Samo vama mogu to da preporučim...!"

Na pregibu, iz jedne strane u drugu, ondje gdje se prostor lomio u pravilno zaokruženoj crti i skretao nadesno, na samome laktu, otvarao je treći pomoćnik kutije sviju oblika i boja i vadio iz njih čipke, čarape, pantljike, svilice i sve moguće ukrase ženske mode i ženskoga pribora. Uz toga pomoćnika stajale su dvije dame okrenute leđima prema kasi, za kojom je Orhan sjedio. Starija je vadila čipke, mlađa ih odabirala. Obje su dame bile vanredno raspoložene, naročito mlađa. Ona je svojim zvonkim, razigranim i neobično prijatnim smijehom pratila svaku riječ starije drugarice, a u tome se smijehu trzalo njezino prekrasno tijelo, isklesano kao iz kamena. Pravilna leđa spuštala se prema bokovima u dvjema mehkim linijama sa strana, a te su linije padale jedna prema drugoj kao da će se negdje oko pasa sresti i stopiti u jedno... u nježan i zaobljen struk. Iz tih leđa prema gore razvila se obla i jedra ramena i slijevala se s nagom oblinom tamnoputih ruku koje su svojim pregi-

bima, mehko salivenim mišicama i dražesnim laktovima, što su svaki čas probijali kroz punačku put, uzbuđivale najtrijezniju svijest. A onda prema dolje, iz uskog struka, razvijali se jaki i široki bokovi, na kojima su jedrine uzrujavale krv, a bedra i noge zaustavljale dah. Iz svega toga strujala je mladost, čar krepkoga tijela, produhovljena raskošnom ljepotom i ljupkom bogatom svježinom.

Njezina drugarica (žena višeg činovnika u gradu, koju je Orhan odmah prepoznao) svojim zaljubljenim pogledima i pomoćnik svojom strogom i nekuda svečanom ozbiljnošću odavali su jasno pritajeno gotovo pobožno udivljenje djevojci koja se tako mnogo i tako neobuzdano nasmijala.

Orhan je nije poznavao, ali je po njezinom ponašanju, po njezinim kretnjama i slobodnom smijehu naslućivao da je strankinja, prijateljica, ili rođakinja starije dame, koja joj je došla preko ljeta u pohode na odmor. Sijedi Arslan-aga promatrao je podjednako sve tri ove grupe i nijedna ga nije naročito zanimala. Taj čovjek, koji je muškarcima gledao oštro i porazno u oči, a pred ženama se uvlačio u se i nekuda se sakrivao vas u svoj čudni, nepristupačni svijet, kao jež u svoje igličavo krzno, on je takovim ponašanjem i takovim postupcima iskazivao svojim mušterijama poštovanje, prezir ili strah, nepoznato šta. On pristupi naglo pomoćniku što je dame dvorio i davši mu znak da pomogne drugu, koga je zanačija mrcvario, otpoče sam da ih poslužuje. U grupi se promijeni raspoloženje. Djevojka prestade da se smije i sasvim zamuknu. Njezina starija drugarica prebirala je sama stvari i vodila razgovor. Djevojka se nije u njeg uplitala.

Arslan-aga je gledao mirno i postojano u svoje čipke i nijednim pokretom da bi odao kakvo jače interesovanje, štaviše njegovo strogo, gotovo ledeno lice, postalo je još ukočenije, a njegov pogled, uprt samo u jednu tačku, još tvrđi i nepomičniji. Orhan je opazio da mu nepoznata djevojka sa dubokim zanimanjem gleda u oca i da je zato tako naglo umuknula. On se jače udubi u taj novi prizor, a časoviti mu smiješak zatitra oko usnica ko lagahna poruga. Najednom se djevojka nagnu svojoj drugarici i upita glasno da su je svi čuli u radnji:

– Tetka, je li ovo Turčin?

Nasta neugodna šutnja. Dama se okrenu i odgovori joj ozbiljno, gotovo prijekorno:

– To je gospodin Arslan-aga, Silva.

Silva se ne smete nego uskliknu sa djetinjom radošću i pljesnu svojim krasnim ručicama.

– Gledaj, tetka, kakav mu je divan prsten na desnoj ruci! Mora da je vrlo skupocjen!

– Ali, Silva, molim te... korila je tetka. Arslan-aga, koji je sve to mirno saslušao a da nije upro ni jedanput pogled ni u jednu od njih, raširi prste na ruci, pogleda naglo u prsten, skide ga sa ruke i pruži ga Silvi i ne gledajući u nju.

– Izvolite, molim.

– Šta? – Začudi se Silva.

– Uzmite to, ako vam se svida.

– Ali Arslan-aga? ... umiješa se tetka.

– Ne! – odvrati Arslan–aga. – Ona ga je zaželila i ja joj ga poklanjam.

Silva sva pokunjena primi prsten ne imajući snage da odbije stara i darežljiva gospodina. A onda se okrenu tetki i prošapta tiho:

– Kako je to čudno, tetka!

– Platiti molim – reče tetka sva crvena i poče se okretati desno i lijevo. – To nisam trebala doživiti od tebe! – Korila je neprestano ispod glasa Silvu i nije znala šta bi započela.

U čitavoj radnji nasta neki čudan odnos među ljudima, osjeti se neka važnost dana i svečanost trenutka. Taj prsten je bez sumnje manje vrijedio od one cijene koju je sada dobio.

– Kako da vam zahvalim! – pitala je neprestano Silva i ne slušajući prijekore tetkine.

Starac je mirno vraćao preostale stvari u kutije, zaklapao ih i stavljao u rafe, kao da je za njeg sve svršeno i kao da ne želi više da o tome misli a kamoli da govori.

– Moram platiti! – ponavljala je tetka.

– Platite to mome sinu! – reče Arslan-aga i nehajno pokaza rukom prema onoj strani, gdje je bila blagajna.

Silva se trže i naglo se okrenu onamo kamo je upirao Arslan-aga prstom. Orhan je gledao u nju odlučno i mirno. Ronio je pogledom duboko u njezine oči, kao da je želi prisiliti da ponikne zemlji. Djevojka je postajala sve ljepša i ljepša. Punahne grudi pravilno se dizale i spuštale, kao dva živa podjarena plamena. Velike oči, lagahno osjenčene dugim trepavicama, sijevale su kroz njih kao dva krupna crna bisera kroz svilena presma. Orhanov je pogled postajao sve studeniji, sve hladniji, kao da se u njemu javljala neka otpornost, neko unutarnje bježanje od samoga sebe i od te djevojke što sad pred njim stoji. A ona? Obučena u lagahnu ljetnu opravu, čvrsto skrojenu uz obline tijela, zasutu crnim krupnim kolutovima po svijetloj i providnoj svili sa crnom bujnom kosom

koja se sklisko previjala na zatiljak, sa vratom bijelim kao u labuda, sa podvoljkom koji joj poput malog punahnog grozda, visio pod bradom, ona je ličila na ženu, uronjenu na trenutak u crno, zapjenušeno more i na ženu koja sada stoji pred njim, svježa i studena kao da je malo prije okupana.

Bilo je to dijete mora, očiju punih sunca i oblika prepunih života, čvrsta i sjajna, kao bronza, sa crtama mehko urezanim kao da su izvađene iz dna ljudske duše koja sanja o njima.

Orhanovim mozgom prostruji nenadan i neobičan uputnik: Gdje sam ja nju vidio? Na slici, na platnu, u romanu, u životu, snu ili na javi? Gdje sam ja nju vidio? Taj dragi stid poražene ženke, tu svijetlu rumen na prekrasnom licu, te krupne trepavicama osjenčene oči, taj vedri smijeh što je maloprije odzvanjao radnjom, tu divnu uzvišenu ljepotu, ozbiljnu i nenametljivu, raskošnu i blještavu, gdje sam ja to vidio, gdje sam ja to čuo? I više nego njezina ljepota, okupi ga taj čudni nenadani upitnik.

Rastvorenih očiju u kojima se u dvije tačke zbio sav mrak mora, sva vedrina juga i svo sunce našeg neba, ona je neprestano gledala u njega sa ljepotom koja ništa ne traži, a koja ipak poražava. Činilo se tako kao da ta ljepota ne zna čak ni to da uopće postoji, toliko je bila skromna, nenametljiva i pritajena. Njihovi su se pogledi dugo tako izmjenjivali i dugo se ispitivali. Najednom ona, ne promišljajući dugo, pristupi k njemu i on istom tada primjeti na njezinim grudima velik crven cvijet, koji ih je dijelio u dva uzbibana vala. Orhan se sabra i ustade:

– Šta želite? – upita.

Ona hitno nemirno izvadi crveni cvijet i pruži ga govoreći brzim naglaskom i opojnom lahkoćom:

– Uzmite taj cvijet! Dobrota za dobrotu. Prsten koji mi je dao vaš otac, vrijedi za me isto toliko koliko i ovaj dar što ga vama dajem. Uzmite ga.

Orhan je bio nepomičan. Stari Arslan-aga je znao šta to znači. Shvatio je potpuno djevojku i nije se smeo. Bilo je u njemu i ponešto straha da sin ne podlegne tome lijepom čudu i da se onda ne zaljulja ono čvrsto carstvo u njegovoj kući, koga je on tegobno i dugo od temelja gradio. I zato djevojčinoj osveti podmetnu on sebe. Izađe polagahno iza pulta i pristupi djevojci i, tonom koji je zvučao ponešto mladenački, a ponešto prigušeno i staračkI, zatraži cvijet od nje:

– Oprostite, gospođice, vašu je nagradu zaslužio otac, a ne sin.

Silva pogleda u njega nepovjerljivo i uvrijeđeno. Pred njom je stajao starac, visok i mršav i gledao u nju poštenim i ljupkim pogledom, gledao je onako kako prvi puta u životu gleda tuđu ženu i ona se smiri. Njegov glas, njegova pojava i njegove dobre plemenite oči uliše u nju povjerenje i ona to shvati kao da je starac spašava iz neugodna položaja u koji se zaplela. Ona mu prikopča svojom malom i okretnom rukom svoj crveni cvijet na krzneni okrajak njegove libade.

Ta delikatna i nemirna scena puna malih prikrivenih sukoba završi se u radosnom smijehu i oni se oprostiše. U radnji poče iznova običan i ustaljen tok života i posla, Arslan-aga je i dalje prolazio radnjom suvereno i svečano, kao čovjek koji je otklonio opasnost i spasio svoju čast i svoj stari okorjeli ponos.